

disponovali i kompetencemi k integraci tzv. jinojazyčného dítěte do výuky vedené v češtině. Komplexnímu zhodnocení výstupů projektu a specifikaci jeho přínosu oblasti vzdělávání cizinců se v úvodním referátu věnoval Karel Šebesta.

Blok konferenčních příspěvků otevřel Vladimír Petkevič, zamýšlející se ve svém vystoupení nazvaném *Anotace chybných textů v českém žákovském korpusu* nad otázkami vícerovinné a lingvisticky pojaté emendace a anotace chyb. Jiným aspektem technického zpracování sbíraných dat se zabýval ve vystoupení nazvaném *Formální chyby v žákovských textech* Tomáš Jelínek. Jádro jeho úvah tvořily otázky automaticky identifikované a identifikovatelné formální chyby v žákovských textech. Klára Richterová představila korpus češtiny neslyšících DEAF, Kateřina Šormová a Zuzanna Bedřichová prezentovaly referát *Budování specializovaného korpusu mluvních ohrožených sociálním vyloučením a předpoklady jeho chybové analýzy*. Autorky seznámily plénum s databankou ROMi, která také vznikla v rámci končícího projektu a která je první databankou romského etnolektu v Česku. K velice zajímavým částem jejich vystoupení patřil popis metodiky sběru dat a charakteristika nejčastěji identifikovaných specifík komunikace výzkumné skupiny. Marie Hádková (příspěvek nazvaný *Cizinec — elektronická média — čeština*) a Pavlína Vališová (příspěvek s názvem *Autentický jazyk ve výuce češtiny jako cizího jazyka*) seznámily účastníky konference s obecnějšími otázkami budování komunikační kompetence v češtině.

Dubnová konference sice završila velice úspěšný a přínosný projekt, rádi bychom ovšem doufali, že nebyla na liberecké katedře českého jazyka poslední, protože workshopy a konference, které řešení projektu provázely, nastolily i mnoho nových bohemistických, pedagogických a metodických otázek, jimž by mohla být věnována následující kolokvia, pořádaná příp. i nadále v Liberci.

Marie Hádková

PRVNÍ ROK LABORATOŘE BEHAVIORÁLNÍCH A LINGVISTICKÝCH STUDIÍ LABELS

Dne 1. 1. 2012 vzniklo smluvní dohodou statutárních zástupců Psychologického ústavu Akademie věd ČR, v. v. i., a Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze společné výzkumné pracoviště nazvané Laboratoř behaviorálních a lingvistických studií LABELS. Hlavním důvodem ustavení tohoto pracoviště byla touha obou institucí disponovat standardním a funkčním zázemím pro realizaci experimentů ve společenských vědách.

Správním orgánem laboratoře je pětičlenná odborná rada, jejímiž členy jsou za Psychologický ústav AV ČR Filip Smolík, vedoucí laboratoře, a Jiří Lukavský, za FF UK v Praze Eva Lehečková (Ústav českého jazyka a teorie komunikace) a Luděk Stehlík (Katedra psychologie) a jako externí člen Cyril Brom z Matematicko-fyzikální fakulty UK v Praze. Běžný provoz laboratoře a administrativu spjatou s realizací experimentů zajišťuje koordinátor Filip Děchtěrenko. Jako členové odborné rady bychom rádi odbornou veřejnost prostřednictvím SALi podrobněji informovali o tom, jak první rok v laboratoři proběhl a jaké služby laboratoř nyní nabízí a zajišťuje. Zároveň představíme jeden z experimentů, které se zde v roce 2012 realizovaly.

Od prosince 2012 laboratoř sídlí v rekonstruované budově Akademie věd ČR v Hybernské ulici na Praze 1. Laboratoř zde tvoří tři místnosti: jedna určená k přípravě experimentů a zpracování získaných dat, jedna sloužící k realizaci experimentů, které vyžadují složitější technické vybavení, a třetí umožňující sběr dat observační metodou, tj. pozorováním a případně nahráváním účastníků na audiovizuální zařízení. K vybavení laboratoře mimo jiné patří zařízení na sledování očních pohybů (eye-tracker), počítače a programové vybavení pro přesné měření rychlosti reakcí (Presentation a DmDX) a audiovizuální záznamová zařízení. Laboratoř nabízí možnost využít též speciální softwarové nástroje pro vyhodnocení experimentů a statistické zpracování nasbíraných dat.

Laboratoř má primárně výzkumný, nikoliv výukový charakter. Jejím cílem je umožnit realizovat originální výzkum, který posune poznatky v daném vědním oboru. Laboratoř je vhodná pro různé typy výzkumů zaměřené na zkoumání chování a myslí, ať už orientované primárně lingvisticky, psychologicky, nebo sociologicky. Psychologický ústav se na provozu laboratoře podílí zajištěním prostor a vybavení a expertízou odborných pracovníků v laboratoři, kteří mohou být badatelům nápomocni při přípravě experimentů i při jejich vyhodnocování. FF UK v Praze se na chodu laboratoře podílí zajištěním pozice koordinátora a propagací laboratoře na fakultě, takže testované osoby v jednotlivých experimentech pocházejí většinou z řad studentů FF UK v Praze.

V roce 2012 (v dosavadním sídle laboratoře v ulici Politických vězňů v Praze 1) se experimentů v laboratoři zúčastnili jako testované osoby studenti několika přednášek a seminářů realizovaných na Katedře psychologie, v Ústavu českého jazyka a teorie komunikace a v Ústavu obecné lingvistiky FF UK v Praze v celkovém počtu přibližně 230 osob. V psychologii je samozřejmě experimentální metoda déle a pevněji zakotvena, což se projevuje i v tom, že studenti psychologie na FF UK v Praze mají přímo ve studijním plánu předepsán podíl na výzkumu, a tak se do laboratoře dostávají nejen jako respondenti experimentů, ale i jako pomocníci s administrací experimentů v rámci výzkumných stáží. V lingvistice se experimentální metody prosazují až v návaznosti na jiné společenskovední disciplíny, a tak cílem zařazování účasti na experimentech do vybraných předmětů je za prvé vůbec seznámit studenty filologických předmětů a lingvistiky s průběhem a parametry lingvistických experimentů a ukázat jim, co všechno lze tímto přístupem zkoumat. Proto je účast na výzkumu zařazována jednak do základních kurzů studia, například úvodu do lingvistiky, určeného studentům různých filologických oborů, nebo úvodu do lingvistiky a lingvistické bohemistiky, vypisovaného v Ústavu českého jazyka a teorie komunikace, jednak se předepisuje u předmětů věnovaných psycholingvistice, kde jsou experimentální metody nutnou součástí metodologického portfolia.

Návrh na realizaci výzkumu v laboratoři může podat jakýkoliv badatel z jedné z obou institucí (včetně studentů pod supervizí pedagoga, např. vedoucího diplomové práce), popř. při dostatečné kapacitě laboratorních prostor i z institucí dalších. O možnosti realizovat výzkum v laboratoři rozhoduje odborná rada, která také stanovuje priority laboratorního výzkumu.

V roce 2012 se v laboratoři realizovaly experimenty zkoumající zejména mentální zpracování jazykové morfologie a procesy vizuální pozornosti při současném sledování většího množství pohyblivých objektů. Reprezentativní ukázkou jazykových ex-

perimentů může být projekt studia morfologického primingu, v němž se sleduje, zda prezentace slova v určitém gramatickém tvaru, např. akuzativu, usnadňuje zpracování jiného slova ve stejném tvaru. Experimenty zkoumají rovněž to, zda se efekty liší v závislosti na způsobu realizace daných kategorií např. u různých deklinačních tříd. Experimenty zde využívají úlohu detekce slova (*lexical decision*), při níž účastníci sledují zobrazená slova a stisknutím tlačítka mají co nejrychleji rozhodnout, zda se jedná o skutečné slovo, nebo nikoliv. Tímto způsobem lze zajistit, že účastník si musí vybatvit a do značné míry zpracovat zobrazené slovo, jinak by nemohl spolehlivě odpovědět. Jednoduchá odpověď přitom dovoluje přesné a spolehlivé měření reakčního času.

Další informace např. o výzkumech realizovaných v laboratoři, o možnostech podávání projektů a o prioritních tématech jsou průběžně aktualizovány na webových stránkách laboratoře <<http://labels.ff.cuni.cz>>, které získají v roce 2013 i anglickou verzi. Zájemci o využití laboratoře pro vlastní výzkum nebo o konzultace s týmem laboratoře najdou na těchto webových stránkách všechny potřebné kontaktní informace.

Filip Smolík a Eva Lehečková

WORKSHOP CORPUS LINGUISTICS OR HOW TO DO STATISTICS WITH LANGUAGE

Ve dnech 9.–11. července 2012 se v kampusu Univerzity v Řezně konal workshop s názvem *Corpus Linguistics or How to Do Statistics with Language*. Hlavní náplní workshopu bylo studenty a badatele v oboru slovanských jazyků, kteří mají zájem při svém korpusovém výzkumu používat statistické metody, obeznámit s programem R. Informace o konání workshopu byla avizována dvěma způsoby. Organizátorka workshopu Sandra Birzerová jednak uveřejnila prostřednictvím Deutscher Slavistenverband oznámení o uskutečnění pracovního semináře a jednak na seminář osobně pozvala kolegy z oboru a jejich studenty. Samotný workshop pak vedla Dagmar Divjaková, jejíž pozvání bylo financováno organizací Vielberth-Stiftung — nadací, která podporuje výzkumnou činnost řezenské univerzity.

Dagmar Divjaková v současnosti působí na Univerzitě v Sheffieldu. Na Katedře ruských a slovanských studií (Department of Russian and Slavonic Studies) zastává roli ředitelky ruských a polských studií, dále spoluřídí Centrum pro jazykový výzkum (Centre for Linguistic Research) a je koordinátorkou etiky výzkumu v rámci Ústavu jazyků a kultur (School of Languages and Cultures). Ve své vědecké práci primárně vychází z tzv. usage-based kognitivní lingvistiky. Její zájem spočívá v porozumění tomu, jak se naše kognitivní schopnosti podílejí na vzniku jazykových struktur a vzorců, a ve zkoumání toho, co musí jazyk poskytnout při připsování významu slovům a konstrukcím těm, kteří se jej učí. Dokladem její kognitivnělingvistické orientace je i fakt, že plní funkci viceprezidentky / zvolené prezidentky SCLA (Slavic Cognitive Linguistic Association — Slovanské asociace kognitivní lingvistiky) a že se nachází v redakční radě časopisu *Cognitive Linguistics*. Vědecký profil Dagmar Divjakové doplňme o informaci, že je členkou výboru BASEES (Britské asociace pro slovanská a východoevropská studia).